

- နိုဝင်ဘာလအတွင်း ဝန်ကြီးဌာန၏ ဆောင်ရွက်ချက်များ
- CDM ဝန်ထမ်းများအတွက် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေး သင်တန်းများ
- ဖက်ဒရယ်သယံဇာတဆိုင်ရာ ပညာပေးအစီအစဉ်များ
- ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး စကားသံ
- နိုဝင်ဘာလအတွင်း တရားမဝင်သစ်ဖမ်းဆီးရရှိမှု

- ဆောင်းပါးကဏ္ဍ (ဆူနာမီ-Tsunami)
- ကဗျာကဏ္ဍ (စစ်)
- ကာတွန်းကဏ္ဍ
- ဒီဇင်ဘာလအတွင်း သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့အထိမ်းအမှတ် နေ့များ

သတင်းလွှာ အတွဲ ၁ ၊ အမှတ် ၁၀ ၃၀ . နိုဝင်ဘာလ . ၂၀၂၂

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ . သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန

MONREC NEWS

နိုဝင်ဘာလအတွင်း ဝန်ကြီးဌာန၏ ဆောင်ရွက်ချက်များ

၁။ “တော်လှန်ရေးကာလအတွင်း ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုတိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းများ (Climate Action) ဆောင်ရွက်သင့်ပါသလား” ဆွေးနွေးပွဲကျင်းပ

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၊ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန ၏ လစဉ်ဆွေးနွေးပွဲတစ်ရပ်ကို “တော်လှန်ရေးကာလအတွင်း ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု တိုက်ဖျက် ရေးလုပ်ငန်းများ (Climate Action) ဆောင်ရွက်သင့်ပါသလား” ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင် ဘာလ (၆) ရက်နေ့ (တနင်္ဂနွေနေ့)၊ မြန်မာ့စံတော်ချိန် ည (၇) နာရီတွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ပါ သည်။

ဆွေးနွေးပွဲတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အကြောင်းရင်းများ၊ ရာသီဥတုပြောင်း လဲမှု၏ အကျိုးဆက် များ၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု တိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းများ

နှင့် စစ်အာဏာ သိမ်းကာလအတွင်း ရာသီဥတုတိုက် ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းများ စသည့် အကြောင်းအရာများကို တော်လှန်ရေးတွင် စဉ်ဆက်မပြတ် ပါဝင်နေသူများဖြစ်

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး စကားသံ စာမျက်နှာ ၆

သည့် မရွှေမိုး (ကိုရီးယား)နှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် ရေးရာ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူဖြစ်သူ ကိုဟိန်းရာဇာတို့မှ ဆွေးနွေးပြောကြားခဲ့ပါသည်။

ဆွေးနွေးပွဲကို သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန ၊ Public Voice Television နှင့် Radio NUG Facebook စာမျက်နှာတို့တွင် တိုက်ရိုက် ထုတ်လွှင့်ခဲ့ပါသည်။

၂။ ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်ကွန်ဗင်းရှင်း အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ (၂၇) ကြိမ်မြောက် အစည်းအဝေးသို့ အမျိုးသား ညီညွတ်ရေးအစိုးရ၊ ယာယီသမ္မတ ဒူဝါလရိုးလ မှ သဝဏ်လွှာပေးပို့

အီဂျစ်နိုင်ငံ၊ Sharm El-Sheikh မြို့တွင် ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၆) ရက်နေ့မှ (၁၈) ရက်နေ့ အထိ ကျင်းပခဲ့ သည့် ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာမူဘောင် ကွန်ဗင်းရှင်း (UNFCCC) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ (၂၇) ကြိမ်မြောက် အစည်းအဝေး (COP27) သို့ အမျိုးသား ညီညွတ်ရေး အစိုးရ၊ ယာယီသမ္မတ ဒူဝါလရိုးလမှ သဝဏ်လွှာပေးပို့ခဲ့ပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မူဘောင် ကွန်ဗင်းရှင်းကို အတည်ပြုခဲ့သည့် ဤနှစ် (၃၀) ကာလ အတွင်း ကမ္ဘာမြေ သည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက် များကို ရင်ဆိုင်ရလျက်ရှိ ပြီး စိမ်းလန်းသာယာသည့် အနာဂတ်ကို တည်ဆောက်ရန် မှာ ကမ္ဘာ့ နိုင်ငံအားလုံး လက်တွဲလုပ်ဆောင်သွားကြရန် လိုအပ်ပါကြောင်း၊

မြန်မာနိုင်ငံသည် သဘာဝသယံဇာတများ ပေါကြွယ်ဝ သည့် နိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု အနည်းဆုံး နိုင်ငံဖြစ်သည့်အပြင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ဂေဟ စနစ် ပျက်စီးမှုများ ကို ကာကွယ်ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း အကန့် အသက်သာရှိသည့်အတွက် သဘာဝသယံဇာတများ ထိခိုက်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု အမြင့်မားဆုံး နိုင်ငံများထဲတွင် ပါဝင်နေပါကြောင်း၊

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့ စစ်ကောင်စီ၏ အဓမ္မအာဏာသိမ်းယူခဲ့သည့် အချိန်မှ စပြီး တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှု မရှိသည့်အတွက် သဘာဝသယံဇာတများအား လက်လွတ်စပယ် ထုတ် ယူသုံးစွဲမှုမှာ အလွန်များပြားလာ ပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို သိသိသာသာ ထိခိုက်ပျက်စီး

မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ကြောင်း၊

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၊ သယံဇာတနှင့် သဘာ ဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန အနေဖြင့် UNFCCC ကွန်ဗင်းရှင်းသို့ တင်ပြခဲ့သော “အမျိုးသားအဆင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျှော့ချရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ရှိစေရေးဆိုင်ရာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက် မည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ် (Nationally Determined Contributions - NDC)” ကို အကောင်အထည် ဖော် နိုင်ရန် စဉ်ဆက်မပြတ် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါ ကြောင်း၊

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျှော့ချရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ရှိစေရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ သဘာဝ သယံဇာတများ စနစ်တကျထုတ်ယူအသုံးပြုရေးနှင့် ဒေသခံများ ပူးပေါင်း ပါဝင်သည့် ကာကွယ် ထိန်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းများအား ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေး အင်အားစုများနှင့် ပူးပေါင်း ညှိနှိုင်း လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါကြောင်း၊

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့်သာမက ကိုဗစ် - ၁၉ ကပ် ရောဂါ၏ နှိပ်စက်မှုနှင့် စစ်အာဏာသိမ်း မှုကြောင့် တိုင်းပြည်အခြေအနေသည် ပိုမိုဆိုးဝါးလာပြီး ရာသီဥတု ဆိုင်ရာပြဿနာများစွာ နှင့်အတူ ယခုအခါ စီးပွားရေး ဆုတ်ကပ်ဆိုက်ကာ ပြည်သူ့သန်းပေါင်းများစွာသည် ဆင်းရဲတွင်း ထဲသို့ တွန်းချခံနေရသည့်အပြင် ရေရှည် တည်တံ့သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည်လည်း မအောင် မြင် ဘဲ ကျဆုံးလျက်ရှိနေပါကြောင်း၊

ပြည်သူကို ကိုယ်စားပြုသည့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အစိုးရအား နည်းပညာနှင့် ငွေကြေး အထောက်အပံ့ အပါအဝင် နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် အသိအမှတ်ပြု ထောက်ပံ့ပေးခြင်းကသာ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု တိုက် ဖျက်ရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများတွင် မြန်မာ နိုင်ငံက တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် နှင့် မြန်မာပြည်သူလူထု၏ အခွင့်အရေးအား မြှင့်တင်ပေး နိုင်ရန်အတွက် တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှ ကူညီထောက်ပံ့ပေး နိုင်မည် ဖြစ်ပါကြောင်း၊

မြန်မာနိုင်ငံသည် ကွန်ဗင်းရှင်းအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်နှင့် အညီ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ အနေဖြင့် မြန်မာ ပြည်သူများအား ဦးဆောင်ကာ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု တိုက်ဖျက်ရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ရှိစေရေးလုပ်ငန်း များကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း

ယာယီသမ္မတ၏ သဝဏ်လွှာအား အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

၃။ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလများအတွင်း မြန်မာ့သဘာဝသယံဇာတများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုအား ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း (သတ္တုနှင့် ကျောက်မျက်ကဏ္ဍ) အစီရင်ခံစာ ထုတ်ပြန်

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၊ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန က “စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလများအတွင်း မြန်မာ့သဘာဝသယံဇာတများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုအား ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း” (သတ္တုနှင့် ကျောက်မျက်ကဏ္ဍ) အစီရင်ခံစာအား ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ လအတွင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။

အစီရင်ခံစာတွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလများအဆက်ဆက် သတ္တုနှင့် ကျောက်မျက်ကဏ္ဍ၏ ပျက်စီးမှုများ၊ သတ္တုနှင့် ကျောက်မျက်သယံဇာတများ လေလွင့်ဆုံးရှုံးမှုများ၏ အခြေခံ အကြောင်းအရာများကို လေ့လာဖော်ထုတ် ပြုစုရေးသားထားပြီး၊ ထိုကဲ့သို့ မပျက်စီးမဆုံးရှုံးစေရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့စေသော သတ္တုတူးဖော်ခြင်း (Sustainable Mining) ဖြစ်စေရန် ဆောင် ရွက်ရမည့် အကြောင်းအရာများကို ထည့်သွင်းရေးသားဖော်ပြထားပါသည်။

အစိုးရများ၏ ချမှတ်သည့် မူဝါဒများ၊ ပညာရှင်များ၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ ဌာနဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများနှင့် လုပ်ငန်းရှင်များ၏ တာဝန်ယူ၊ တာဝန်ခံမှုများနှင့် ပြည်သူများ၏ တာဝန်သိမှု၊ ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်မှုတို့သည် သယံဇာတထိန်းသိမ်းရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးတွင် များစွာအရေးပါသည်။ ထို့ပြင် ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ ကူးပြောင်းခြင်းသည်ပင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် သယံဇာတကဏ္ဍ အတွက် တစ်ခုတည်းသော အဖြေဖြစ်ကြောင်း တင်ပြထားပါသည်။

၄။ နိုဝင်ဘာလအတွင်း သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်များ

- ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်ကွန်ဗင်းရှင်း (UNFCCC) အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ (၂၇) ကြိမ်မြောက် အစည်းအဝေး (COP 27) နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ထုတ်ပြန် ကြေညာချက် (၉/၂၀၂၂)

CDM ဝန်ထမ်းများအတွက် စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ရေး သင်တန်းများ

ဝန်ကြီးဌာနရှိ ဌာန/လုပ်ငန်းအသီးသီးမှ CDM ဝန်ထမ်းများအတွက် နိုဝင်ဘာလအတွင်း အောက်ပါသင်တန်းများ ကျင်းပခဲ့ပြီး စုစုပေါင်း သင်တန်းသား/သူ (၆၀) ဦး တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။

- စက်ချုပ်ကျွမ်းကျင်သင်တန်း (၂၀ ဦး)
- Research Proposal Writing (၂၀ ဦး)
- Project Proposal Writing (၂၀ ဦး)

နိုဝင်ဘာလအတွင်း တရားမဝင် သစ်ဖမ်းဆီးရရှိမှု

- (၂-၁၁-၂၀၂၂)ရက်နေ့တွင် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ကသာခရိုင်၊ ကသာမြို့နယ်အတွင်း တစ်လုံးထိုးမော်တော်ယာဉ် တစ်စီးဖြင့် တရားမဝင်ကျွန်းခွဲသား (၅) တန်ခန့် သယ် ဆောင်လာသည့် တရားခံ (၁) ဦးအား မြို့နယ်သယံဇာတစီမံ အုပ်ချုပ်မှုအဖွဲ့၊ မြို့နယ် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှင့် မြို့နယ်ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးအဖွဲ့တို့မှ ဖမ်းဆီး၍ သယ် ဇာတ စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အရေးပေါ်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်း အရေးယူဆောင် ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်သယံဇာတဆိုင်ရာ ပညာပေး အစီအစဉ်များ

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၊ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန ၏ ကြားကာလလုပ်ငန်းများအနက် ဖက်ဒရယ်သယံဇာတဆိုင်ရာ ပညာပေးအစီအစဉ်အဖြစ် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် CDM ဝန်ထမ်းများအတွက် အသိပညာမြှင့်တင်ရေး အွန်လိုင်း ဆွေးနွေးပွဲများကို ကျင်းပ ပြုလုပ်လျက်ရှိရာ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလအတွင်း **“Turning of wastes from problem to resources”** နှင့် **“Biodiversity Convention & Myanmar: Lesson Learned for Adaptation, beyond Spring Revolution (Part-1)”** ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပခဲ့သည်။

စာမူဖိတ်ခေါ်ခြင်း

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၊ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် အပတ်စဉ်ပညာပေးကဏ္ဍ တင် ဆက်ပေးလျက်ရှိရာ သယံဇာတစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း၊ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများနှင့် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေများ ထိန်းသိမ်း ကာကွယ်ခြင်း၊ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲ မှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများအား ဖြေ ရှင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ သတ္တုသယံဇာတများ စီမံခန့်ခွဲအသုံးချခြင်းနှင့် ဖက်ဒရယ်သယံဇာတ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်နှင့် သက်ဆိုင်သော စာမူများ (ဆောင်းပါး၊ အတွေးအမြင်စာစု၊ မှတ်စုတို၊ ကဗျာ၊ ကာတွန်း) ကို မိမိ တို့နှစ်သက်ရာ ကလောင်အမည်ဖြင့် ပေးပို့နိုင်ပါကြောင်း ဖိတ်ခေါ် အပ်ပါသည်။ ပေးပို့လာသော စာမူရှင်များ၏ သတင်းအချက်အလက် လုံခြုံရေးအတွက် အလေးထား ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း အသိပေးအပ်ပါသည်။ စိတ်ပါဝင်စားသူများအနေဖြင့်

MONREC Facebook Page Messenger (သို့)
pramt@monrec.nugmyanmar.org သို့ ပေးပို့နိုင်ပါကြောင်း ဖိတ်ခေါ်အပ်ပါသည်။

ဆောင်းပါးကဏ္ဍ

ဆူနာမီ

ဆူနာမီ ဆိုသည်မှာ

ဆူနာမီ (tsunami) ဆိုသော စကားလုံးသည် ဂျပန်ဘာသာစကားမှ ဆင်းသက်ပြီး “tsu” ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ ဆိပ်ကမ်းဖြစ်ကာ “nami” သည် လှိုင်း ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ ဆူနာမီသည် သမုဒ္ဒရာ အောက်ကြမ်းပြင် သို့မဟုတ် သမုဒ္ဒရာ၏ အနီးဝန်းကျင်တွင် ဖြစ်ပေါ်ကြသော ငလျင်များနှင့် အမြဲဆက်စပ်လျက်ရှိကာ မြေအောက်ရေများ လှုပ်ရှားရိုက်ခတ်ခြင်းများကြောင့် ရေလှိုင်း အမြောက်အများ တစ်ဆက်တစ်စပ်တည်း ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ဆူနာမီရေလှိုင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာကြခြင်း ဖြစ်သည်။

မီးတောင်ပေါက်ကွဲခြင်းများ၊ ပင်လယ်အောက်ရှိ မြေပြိုခြင်းများ နှင့် ကမ်းရိုးတန်းရှိ ကျောက်ဆောင်များ ပြိုကျခြင်းတို့သည် ဧရာမဂြိုဟ်ကြီးတစ်လုံး သမုဒ္ဒရာထဲသို့ ကျရောက်သကဲ့သို့ပင် ဆူနာမီ ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သည်။ ဆူနာမီလှိုင်းတို့သည် ရေနံရံပြင်ကြီးများနှင့် သဏ္ဍာန်တူ၍ ကမ်းခြေများကို ဖျက်ဆီးကြသည်။ အကြိမ်ရေအားဖြင့် (၅) မိနစ်မှ တစ်နာရီကြာအပိုင်းအခြားတိုင်း တွင် လှိုင်းများ တက်လာတတ်ကြကာ နာရီပေါင်းများစွာ ကြာသည်အထိ အန္တရာယ်ရှိပေသည်။

ပထမဦးဆုံး ဖြစ်ပေါ်သောလှိုင်းသည် အကြီးဆုံး မဟုတ်တတ်ပေ။ ဒုတိယလှိုင်း/ တတိယလှိုင်း/ စတုတ္ထလှိုင်း (သို့မဟုတ်) ၎င်းတို့နောက်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပေါ်သော လှိုင်းလုံးများသည် အကြီးဆုံး လှိုင်းများ ဖြစ်တတ်ကြသည်။ လှိုင်းလုံးတစ်လုံးက ကုန်းမြေပေါ်သို့ ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီး၍

ရေလှမ်းသွားပြီးပါက လူတစ်ယောက်လှမ်းမြင်နိုင်လောက်သော အကွာအဝေး တစ်ခုရှိရာ ပင်လယ်ပြင်ထဲသို့ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာတတ်သည်။ ထိုမှတစ်ဖန် ပင်လယ်ပြင်ကြီးကို မြင်တွေ့နိုင် ပေသည်။ ထို့နောက်တွင် အခြားလှိုင်းလုံးတစ်လုံးသည် မိနစ်ပိုင်းအတွင်း ကမ်းခြေသို့ ဝင် ရောက်ရိုက်ခတ်၍ ရှေ့လှိုင်းက ဖျက်ဆီးသွားသော အပျက်အစီးများနှင့် အမှိုက်သရိုက်များကို သယ်ဆောင်သွားလေသည်။

ဆူနာမီကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းအရာများ

ငလျင်များ

ကမ္ဘာ့မြေလွှာချပ် အစွန်းပိုင်းများနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော ပြတ်ရွေ့ကြောင်းနေရာများ (fault zones) တွင် ဖြစ်ပေါ်သည့် ရွေ့လျားမှုများသည် ငလျင်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ သမုဒ္ဒရာ မြေထုချပ် (ocean plate) သည် ကုန်းမြေ မြေထုချပ် သို့မဟုတ် အခြားသက်တမ်းနုသော သမုဒ္ဒရာမြေထုချပ် အောက်သို့ နိမ့်လျော့၍ ထိတွေ့စိုက်ဝင်သည့် နေရာများ (subduction zones) တွင် အင်အားအပြင်းဆုံးသော ငလျင်အများစု ဖြစ်ပေါ်ကြသည်။ ငလျင်များအားလုံးက ဆူနာမီကို ဖြစ်ပေါ်စေသည် မဟုတ်ဘဲ ဆူနာမီကို ဖြစ်ပေါ်စေသော ငလျင်တစ်ခုဖြစ်ရန် အခြေ အနေ (၄) မျိုး လိုအပ်ပေသည်-

- (၁) သမုဒ္ဒရာအောက်တွင် ဖြစ်ပွားသော ငလျင် ဖြစ်ရမည်၊ သို့မဟုတ် ငလျင်ကြောင့် သမုဒ္ဒရာ အောက်သို့ နိမ့်လျော့ကျခြင်းများ ဖြစ်ပွားရမည်။
- (၂) ငလျင်သည် ရစ်ချ်တာစကေး (Richter Scale) အနည်းဆုံး ၆.၅

ပြင်းအား ရှိရမည်။

(၃) ငလျင်ကြောင့် ကမ္ဘာ့မျက်နှာပြင်သည် အက်ကွဲသွားမည် ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့မျက်နှာပြင်မှ (၇၀) ကီလိုမီတာထက် မပိုသော အနက်တွင် ဖြစ်ပွားရမည်။

(၄) ငလျင်ကြောင့် သမုဒ္ဒရာ ကြမ်းပြင်တွင် ဒေါင်လိုက် ရွေ့လျားမှုများ (အထက်သို့ မီတာ ပေါင်းများစွာ) ဖြစ်ပေါ်လာရမည်။

မြေပြိုခြင်းများ

ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် မြေပြိုခြင်းများသည် ပင်လယ်ထဲရှိ ရေများကို တွန်းအားဖြစ်စေ၍ ရေပြင်တွင် လှုပ်ရှားရိုက်ခတ်မှုများ ဖြစ်ကာ ဆူနာမီကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ရေအောက်ရှိ မြေပြိုခြင်းများကြောင့် ပြင်းထန်သော ရွေ့လျားမှုများ ဖြစ်ပေါ်ပါကလည်း သမုဒ္ဒရာရေများကို တွန်းထုတ်သကဲ့သို့ဖြစ်ကာ ဆူနာမီများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။

မီးတောင်ပေါက်ကွဲခြင်းများ

ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထ နည်းသော်လည်း မီးတောင် ပေါက် ကွဲ ခြင်း များ သည် ရုတ်ချည်းရွေ့လျားခြင်းများ ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ၎င်းကြောင့် ရေထုထည်ပမာဏ အမြောက်အမြားသည် ရွေ့လျားလှုပ်ခတ် သွားကာ ထိုနေရာတို့တွင် ဖျက်အားအလွန် ကောင်းသော ဆူနာမီလှိုင်းများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင် သည်။

မှတ်တမ်းတစ်လျှောက် အင်အားအပြင်းဆုံးနှင့် ဖျက်ဆီးမှု အများဆုံးထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သော ဆူနာမီသည် ၁၈၈၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၂၆) ရက်တွင် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ Karkatoa မီးတောင် ပေါက်ကွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပွား

ခဲ့သည်။ အဆိုပါ ပေါက်ကွဲမှုကြောင့် လှိုင်းများသည် (၁၃၅) ပေထိ မြင့် တက်လာရာ ဂျာဗားကျွန်းနှင့် ဆူ မားတျားကျွန်း နှစ်ကျွန်း၏ ဆန် ဒါ ရေလက်ကြားတစ် လျှောက် တွင်ရှိသော ကမ်းရိုးတန်းမြို့များ နှင့် ကျေးရွာများကို ပျက်စီးစေကာ လူဦးရေအားဖြင့် (၃၆,၄၁၇) ဦး အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။

ပြင်းထန်သော ကုန်းမြေ ပွတ်တိုက် ခြင်းများ (Extraterrestrial collisions)

ကုန်းမြေသို့ အင်အားအလွန်ပြင်းထန် သော ပွတ်တိုက်မိခြင်းများ (ဥပမာ - ဂြိုဟ်များ၊ ဥက္ကာပျံ များ) ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော ဆူနာမီများသည် အလွန်အမင်း ရှားပါးဖြစ်စဉ်များ ဖြစ်ပါ သည်။ မဝေးလှသော သမိုင်း ဖြစ်စဉ်များတစ်လျှောက် ဂြိုဟ်များ၊ ဥက္ကာပျံများကြောင့် ဖြစ်ပွားရ သော ဆူနာမီများ မရှိခဲ့ရသေးသော်လည်း

ထိုကဲ့သို့ အာကာသထဲရှိ အရာဝတ္ထု များက သမုဒ္ဒရာသို့ ဝင်ရောက်တိုက် မိပါက ကြီးမားလှသော ရေထုထည် ပြင်ကြီးသည် မလွဲမသွေ မြင့် တက် လာကာ ဆူနာမီကို ဖြစ်ပေါ်စေ နိုင်သည်ဟု သိပ္ပံပညာရှင်များက ဆို ကြပေသည်။

ဆူနာမီရေလှိုင်းများ၏ အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုချက်၊ ဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့် ဖြစ် စေသည့် အကြောင်းအရင်း များ ကို သိရှိနားလည်ပြီး သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခုဖြစ်သည့် ဆူနာ မီနှင့်ပတ်သက်၍ သိမြင် နားလည်မှု တိုးပွားလာစေရန် ရည်ရွယ်မျှဝေ လိုက်ရပါသည်။

ကိုးကား - <https://www.un.org/en/observances/tsunami-awareness-day>

ကာတွန်းကဏ္ဍ

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး စကားသံ

“အာဏာရှင်ဆိုတာ ဥပဒေအထက်က အမိန့်ပေးပိုင်ခွင့်ရှိနေသူကို ခေါ်တာ။ ဥပဒေက လူကို စိုးမိုးခြင်း မရှိတော့ဘဲ ဥပဒေကို အာဏာရှင်ဆိုသူက စိုးမိုးထား တာဖြစ်တယ်။”

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာတူးခေါင်

၆၆၆၆၆၆၆၆

ကဗျာကဏ္ဍ

-စစ်-

ခုတ်ထစ် ခုတ်ပစ်
မသိဆိုးရွား
လောဘစားချက်တွေအောက်
လက်ဗလာကျရောက် လဲပြိုရရှာသော
သစ်တစ်ပင် ။

သန့်ရှင်း ကြည်လင်
အမှိုက်ပစ် ပလတ်စတစ်
ဖိတ်မှောက် သွန်ထည်
အဆိပ်တောက် အညစ်တွေနဲ့
ရေထုခမျာ ဘယ်လိုနေမလဲ ။

ကောင်းကင်ကို နေ့ည
ပြည့်ပြည့်ဝဝ မငေးရတော့တဲ့
မိုးရေစက်တွေကို ကြိုလင့်
ပျော်ရွှင်စွာ ပွေ့ဖက်ခွင့်မရတော့တဲ့
ပိတ်လှောင် မတရား ဖိနှိပ်ချဲ့ထွင်ခံ
မြေထုကလည်း ငိုနေရဲ့ ။

အသက်ကို ဝအောင်ရှူပါ
ကျန်းမာလှည့်လည်ခြင်း
အသွေးသားတွေ ဘေးကင်းပါစေ
သို့သော် တကယ့် လက်တွေ့ဘဝမှာ
အဆင်မပြေနိုင်တော့ဘူး
မှုတ်ထုတ် မီးခိုး သိပ်သည်း မလတ်ဆတ်
တဟွတ်ဟွတ် လေပြေတွေ အမောဆိုလာ
တယ် ။

ကမ္ဘာမှာ ဒဏ်ရာဒဏ်ချက် ဒင်းကြမ်း
သဘာဝတရားထံ နာနာကျည်းကျည်း
တိုင်တည် ...

ဟေ့ မဖောက်ပြန်သော ဖောက်ပြန်ခြင်း
ငလျင် ၊ မုန်တိုင်း ၊ အပူလွန်၊ အအေးလွန်
မျိုးသုဉ်း ပျောက်ကွယ်ခြင်းတွေအတွက်
အဲ့ဒီမှာ
ပြတ်လပ် ရှားပါး ငတ်မွတ် ရောဂါအဆန်း
တွေ
ထပ်ဖြစ် ထပ်သစ် ။

အမှတ်မရှိလေသော လူတွေ
ကြည့်
လက်နက်အသစ်အဆန်းတွေနဲ့ ။

အိမ်မိုး

ဒီဇင်ဘာလအတွင်း သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ အထိမ်းအမှတ်နေ့

International Mountain Day

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတောင်တန်းများနေ့

(၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့)

ဆောင်ပုဒ် - အမျိုးသမီးများအင်းအားဖြင့် တောင်တန်းများ
ကာကွယ်ကြစို့

